

N:o 195.

Af herr **C. Lindhagen**, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 13 kap. 4 § giftermålsbalken.

I underdånig skrifvelse den 17 maj 1879 anförde Riksdagen bland annat, hurusom gällande stadganden om skilnad i äktenskap tarfvade förändring i vissa af Riksdagen uppräknade och dessutom i »flerfaldiga andra» delar, samt anhöll därför, att Kongl. Maj:t ville låta nämnda stadganden undergå granskning och till Riksdagen afgifva de förslag, hvartill denna granskning kunde föranleda. Bland annat anmärkte Riksdagen följande: »Stadgandet i 13 kap. 4 § giftermålsbalken har särskildt på senare tider lemnat makar, som önskat skilsmessa, en lätt-
het att åstadkomma sådan, den lagstiftaren med sin tids förhållanden säkerligen hvarken åsyftat eller ens anat. Antalet af på grund af egen-
villigt öfvergifvande upplösta äktenskap ökas ock i en grad, som är oroväckande. Riksdagen har därför ansett, att den lagstiftande magten icke längre bör i översksamhet åse det missbruk, lagens stadgande så-
lunda föranledt.»

Svaret å förutnämnda skrifvelse föreligger nu i Kongl. Maj:ts till 1898 års Riksdag aflåtna nådiga proposition n:o 9, hvari föreslås allenast viss ändring i 13 kap. 4 § giftermålsbalken till förekommande af den vantolkning af nämnda lagrum, som påpekats af Riksdagen och jemväl skarpt klandrats af de myndigheter, som ytterligare haft frågan till behandling.

Ingen synes emellertid eftersinnat, huru vida ej denna lagtillämpning till största delen har sin grund i reella brister uti äktenskapslagstiftningen, hvilka verka derhän, att det för många ställer sig nästan ogörligt att lojalt tillita stadgade former för äktenskapsskilnad, oaktadt laga orsaker till skilnad i rågdadt mått föreligga.

Den vanligaste skilnadsanledningen, hvilken därför ock bör af lagstiftningen särskildt beaktas, föreligger i alla de fall, der slumpen sammanfogat två personer med så stridiga lynnen och tänkesätt, att enligt en lång och sorglig erfarenhet all dräglig sammanvaro dem emellan visat sig omöjlig.

För skilsmessa i detta fall är genom kongl. förordningen den 27 april 1810, jemförd med 14 kap. i giftermålsbalken, stadgad en vidlyftig procedur i flera instanser. Ingenting är naturligtvis här att invända mot föreskrifna garantier till förebyggande af missbruk, såsom t. ex. att makarne skola enskildt förmanas af sin själasörjare och underkastas en prøfvotid. Men deremot förefaller såsom förkastligt det upprepade och skoningslösa blottandet inför offentligheten af makarnes intimaste och ömtåligaste förhållanden. Det är här, den reellaste bristen i lagstiftningen ligger; och det är detta, som gör, att både domstolar och parter söka kringgå ett förfarande, hvars brutalitet blir särskildt käibar för känsliga och försynta naturer, från hvilka förhastade beslut minst äro att befara. I synnerhet drabbas här personer inom de bildade samhällsklasserna, der större konventionshänsyn gör sig gällande.

Det är också ej en blott tillfällighet, att särskildt inom Stockholms rådstufvurätt den klandrade lagtillämpningen vunnit burskap. I Stockholm gör sig nemligen skuggsidan i 1810 års lagstiftning kanske mer gällande än annorstädes. Sedan varning egt rum inför pastor, skall saken framläggas för kyrkorådet och sedan vid rådhusrätten i publik rättegång; derefter går saken till justitierevisionen, hvarifrån den gör en utflygt till öfverståthållareembetet och konsistorium för att sedan återkomma till revisionen samt till sist föredragas för högsta domstolens och statsrådets ledamöter. En dylik schavottering inför de kretsar, till hvilka man hör, måste för de flesta blifva ett verkligt martyrskap. Behovet af en ändring härutinnan belyses synnerligen talande just deraf, att förutnämnda lojala och synnerligen samvetsgranna underdomstol i detta ämne dock enständigt vidhållit sin gamla praxis i fråga om tillämpningen af 13 kap. 4 § giftermålsbalken, oaktadt denna praxis onekligen är en karrikatur och äfven alltid ogillats i högre instanser.

Det har nu visserligen af ledamöter inom högsta domstolen framhållits, att en ändring i föreskrifterna om äktenskapsskilnad lämpligen

borde vidtaga endast i sammanhang med en mera omfattande revision af äktenskapslagstiftningen. Men erfarenheten visar dock, att dylika vidtfamnande uppgifter i lagstiftningsväg ej kunna realiseras annat än småningom genom partiella reformer. Och i synnerhet är det ej behöfligt eller gagneligt att till det ovissa uppskjuta nu ifrågavarande angelägenhet, af hvilken många människors lefnadslycka är beroende.

Enligt min uppfattning bör därför Riksdagen vidhålla sitt förra beslut med tillagdt framhållande, att ändring särskildt erfordras äfven i föreskrifterna om äktenskapsskilnad på grund af oenighet. Derigenom stödjer Riksdagen Kongl. Maj:t i den uppfattningen, att Riksdagen, oaktadt åberopade invändningar i högsta domstolen, fortfarande i likhet med andra ledamöter inom samma domstol anser, att en partiel reform kan och bör ega rum, och att ej de ostridiga bristerna böra för en oöfverskådlig framtid fastslås och i ett afseende ytterligare skärpas, såsom skulle ske genom att nu antaga enbart Kongl. Maj:ts proposition, oafsedt att denna i och för sig är beaktansvärd.

I detta sammanhang får ej heller förtigas, att den föreslagna nya lagstiftningens främsta betydelse blir att fortfarande träda i stället för 1810 års författning och 14 kap. giftermålsbalken i de fall, der endera maken har råd och tillfälle att under ett år vistas t. ex. i någon af grannländerna, så vida det hela ej urartar dertill, att man gör två kortare resor utomlands i stället för en och i öfrigt hemma afbidar utgången af de båda halfären. Skall lagstiftningen om äktenskapsskilnad reformeras, bör det väl dock ske på sådana grunder, att de olika façerna i skilnadsförfarandet för alla kan och skall försiggå inom det egna landets gränser.

På grund af hvad sålunda anförts hemställer jag värdsamt,

att Riksdagen ville med afslag å den nu framlagda kongl. propositionen i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen afgifva nytt fullständigare förslag till nödiga förbättringar i lagstiftningen om skilnad i äktenskap.

Stockholm den 2 februari 1898.

Carl Lindhagen.
